

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Evaluatie Plattelandscoaches Utrecht	TELEFOONNUMMER	06-10881164
DATUM	19-12-2023	E-MAILADRES	nicole.lemlijn@provincie- utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-1010685761-13991	DOMEIN/OPGAVE	LLO
VAN	Nicole Lemlijn	TEAM	AVP
		PORTEFEUILLEHOUDER	Sterk / van Essen
BIJLAGE	Plattelandscoaches Utrecht -- Evaluatie 1 december 2020 - 30 april 2023		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Sinds 1 december 2020 stelt de provincie Utrecht Plattelandscoaches beschikbaar om agrarische ondernemers en eigenaren te ondersteunen bij het maken van toekomstgerichte keuzes. Hiervoor hebben Provinciale Staten 3,2 miljoen euro beschikbaar gesteld, afkomstig uit de begrotingsposten Landbouw (Samenwerkingsaanpak Landbouw) en Milieu (Versnellingsaanpak Asbestdaken). Met dit bedrag is het mogelijk om zo'n 600 coachtrajecten aan te bieden. Op 30 april 2023 eindigde de oorspronkelijke looptijd van het project.

In de 'Evaluatie Plattelandscoaches Utrecht, 1 december 2020 – 30 april 2023' is de aanpak van het project beschreven en de resultaten die met het aanbod behaald zijn. Verspreid over 25 gemeenten hebben 329 ondernemers gebruik gemaakt van een Plattelandscoach. Gezien de hoge waardering voor het project en de grote opgaven die op de sector afkomen, hebben Provinciale Staten al op 29 juni 2022 besloten om het project voort te zetten tot medio 2026 en hiervoor het resterende budget van 1,6 miljoen euro beschikbaar te stellen.

Inleiding:

Zoals bekend staat de provincie voor de realisatie van een aantal grote maatschappelijke opgaven, zoals de transitie van de landbouw en het stimuleren van een gezonde leefomgeving. De transitie van de landbouw en het behoud van een vitaal platteland hangen voor een groot deel af van de motivatie en mogelijkheden van de agrarische ondernemers. Vanwege alle ontwikkelingen op Europees, landelijk, provinciaal en lokaal niveau is het voor veel agrarische ondernemers steeds lastiger om een haalbaar perspectief te ontwikkelen en toekomstgerichte keuzes te maken. Om hen daarbij te ondersteunen, zet de provincie Utrecht Plattelandscoaches in. Dit gebeurt op basis van de principes 'onafhankelijk' en 'vraaggericht'.

Met de inzet van onafhankelijke Plattelandscoaches kiest de provincie voor een toekomstbestendige beweging die gebaseerd is op de intrinsieke motivatie van de ondernemer. Het doel is een haalbaar perspectief voor de toekomst te ontwikkelen en het herwinnen van vertrouwen. Door het maken van keuzes ontstaat bij de agrarische ondernemer nieuwe energie en eindigt het 'stilzitten'. Op deze wijze werken we aan de beweging die nodig is voor het behoud van een vitaal platteland en kunnen we een impuls geven aan de verduurzaming van de landbouw en asbestsanering.

Bij aanvang van het project is afgesproken om de aanpak en de resultaten te evalueren. In november 2021 hebben Provinciale Staten een tussenevaluatie ontvangen. Met het bijgaande rapport 'Evaluatie Plattelandscoaches Utrecht, 1 december 2020 - 30 april 2023' informeren wij u over de resultaten die in de gehele looptijd zijn gerealiseerd. De evaluatie geeft zicht op de effectiviteit van de aanpak, welke coachingsvraagstukken er leven

onder de deelnemers, of de werkwijze voldoet en hoe de waardering van deelnemers voor het project is.

Een greep uit de resultaten:

- Vanaf de start op 1 december 2020 tot en met 30 april 2023 hebben 329 deelnemers zich aangemeld voor een coachtraject;
- De deelnemers komen uit 25 van de 26 gemeenten;
- De coachthema's zijn divers; Veel deelnemers zijn op zoek naar ondersteuning om te komen tot 'economisch rendabele landbouw', ofwel het realiseren van een 'toekomstbestendig verdienmodel'. Daarnaast worden coaches ook ingeschakeld bij vraagstukken op het gebied van bijvoorbeeld natuur-inclusieve landbouw of het verkorten van de afzetketen (verbinding stad/land) of bij ambities om de bedrijfsvoering klimaatneutraler te laten zijn, vaak in combinatie met het verwijderen van asbest en zon-op-dak.

Opvallend is de behoefte aan het bespreken van persoonlijke vraagstukken. Gebrek aan perspectief en bestaansonzekerheid kunnen grote impact hebben op het mentale welbevinden van de ondernemer, de gezinssituatie en de samenwerkingsrelaties. Dit kan leiden tot een neerwaartse spiraal en uiteindelijk tot stilstand.

- Deelnemers geven zowel het project, de plattelandscoach als de specialisten een hoge waardering;
- Via de coaches ontvangt de provincie (geanonimiseerde) signalen die helpend zijn bij het ontwikkelen of bijstellen van beleid.

In de recent opgestelde flyer over de Plattelandscoaches zijn alle thema's (in relatie tot de maatschappelijke opgaven) expliciet genoemd. Daarnaast is ook 'n breed scala aan specialisten aan het project verbonden en wordt er binnen de organisatie samengewerkt met collega's op het gebied van bijvoorbeeld de woonopgave, planologie, duurzaamheid en energietransitie

Knelpunten en provinciale ontwikkelingen:

Uit de evaluatie komen ook enkele knelpunten naar voren:

Veel ondernemers geven aan duidelijkheid en perspectief te missen in het overheidsbeleid. Dit belemmert het maken van keuzes. Ondernemers die desondanks overwegen om (maatschappelijk gewenste) investeringsbeslissingen te nemen, zetten deze toch niet door omdat men te weinig garanties ervaart. Het risico is te groot dat deze investeringen te snel achterhaald zijn (met een kapitaalsvernietiging tot gevolg). Daarnaast leidt capaciteitsgebrek bij gemeenten ertoe dat het in veel gemeenten niet mogelijk is om oriënterende gesprekken te voeren over de planologische mogelijkheden als een ondernemer zijn/haar bedrijf wil aanpassen. Mensen die overwegen om deel te nemen aan de Landelijke Beëindigingsregelingen Veehouderijlocaties (LBV of LBV+), maar ook deelnemers die nieuwe activiteiten willen ontplooiën ervaren dit als frustrerend en haken hierdoor vaak af. Het zal duidelijk zijn dat dit noodzakelijke transitie in de weg staat.

We realiseren ons dat gebrek aan perspectief voor veel agrarische ondernemers een belangrijk obstakel is om duurzame toekomstplannen te ontwikkelen en investeringen te doen. Een belangrijk deel van de oplossing ligt echter bij het Rijk. Maar ook de provincie kan stappen zetten om waar dat mogelijk is duidelijkheid te verschaffen. Zo richten we een speciale Vraagbaak Landbouw op waar agrariërs terecht kunnen met vragen aan de provincie en waar relatie beheerders zorgen voor tijdige en integraal afgestemde antwoorden. De relatiebeheerders onderhouden persoonlijk contact met de ondernemer en nemen waar mogelijk ook proactief actie zodra er nuttige informatie beschikbaar is. De Vraagbaak Landbouw zal eind eerste kwartaal 2024 operationeel zijn.

De capaciteitsproblemen bij gemeenten zijn binnen de organisatie bekend. In samenwerking met het programma Gebiedsgerichte Aanpak, het team Grondzaken en het team Gemeentelijke ruimtelijke Ontwikkeling zijn zowel collectieve als individuele bijeenkomsten georganiseerd voor gemeente-collega's waarbij ze geïnformeerd worden over de beëindigingsregelingen (LBV(+)) en wat dit voor gemeenten betekent. Op verzoek van gemeenten zullen we ook komende tijd bijeenkomsten voor gemeenten organiseren, waarbij met name actualiteiten rondom de transitieregelingen de aandacht krijgen.

Daarnaast wordt gewerkt aan de doorontwikkeling van de aanpak op het gebied van Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB) om gemeenten hierin te ondersteunen. Onder andere het instrument van 'de snelkookpan-sessie' wordt verder uitgewerkt. Tijdens een snelkookpansessie beoordelen provincie en gemeente samen een

initiatief of plan en krijgt de ondernemer sneller antwoord. Daarnaast worden gemeenten ondersteund en gefaciliteerd bij het opstellen van een VAB-visie.

Communicatie 2020-2023 in relatie tot maatschappelijke opgaven:

De onafhankelijke en vraaggerichte aanpak van het project leidt ertoe dat de provincie geen directe invloed heeft op de inhoudelijke resultaten. Waar de provincie wel actief op kan inzetten, is het informeren van de doelgroep over de mogelijkheden en de toepasbaarheid op het bedrijf. Waar de vraag van de ondernemer nog vaak op zijn persoonlijke situatie en bedrijf gericht is, zal de coach deze breder trekken en ook de situatie van de omgeving en de maatschappelijke opgaven meenemen. .

Communicatie speelt bij het project een belangrijke rol. Via de regionale media, de LaMi (Landbouw en Milieu) website en -nieuwsbrief en de vakbladen is het project breed bekend gemaakt. Het netwerk in het landelijk gebied (LTO en bijvoorbeeld de Adviesgroep Landbouw in Utrecht-West) en de Utrechtse gemeenten zijn eveneens ingezet en hebben geholpen dit aanbod via hun nieuwsbrieven en in hun contacten met de ondernemers te verspreiden. De filmpjes op YouTube zijn veelvuldig gedeeld:

- [Plattelandscoach helpt melkveehouder in Lexmond met eigen duurzame zuivelproduct](#)
- [Plattelandscoach adviseert veehouder in Woudenberg bij bedrijfsbeëindiging](#)

Daarnaast worden ook relevante bijeenkomsten, intern- en extern benut om de plattelandscoaches bij ondernemers onder de aandacht te brengen,

Vervolgprocedure / voortgang:

Gezien de hoge waardering voor het project en de grote opgaven die op de sector afkomen, hebben Provinciale Staten op 29 juni 2022 besloten om het project Plattelandscoaches tot medio 2026 voort te zetten en hiervoor het resterende budget van 1,6 miljoen euro beschikbaar te stellen. Provinciale Staten achten het ook wenselijk dat agrarische ondernemers vaker een beroep op een Plattelandscoach kunnen doen én dat de provincie Utrecht onderzoekt om het aanbod van Plattelandscoaches structureel in te zetten.

Naar aanleiding daarvan hebben Gedeputeerde Staten besloten om het project Plattelandscoaches met de volgende uitgangspunten voort te zetten:

- De vraag van de ondernemer staat centraal en kan variëren van persoonlijke vragen, (samenwerkings)relaties, bedrijfsovername, korte keten, recreatie, zorg, natuur-inclusief ondernemen, bedrijfsbeëindiging of -verplaatsing tot het zoeken naar een nieuw verdienmodel;
- Coaching, begeleiding, sparringpartner en/of advies is onafhankelijk;
- Privacy van de deelnemer is gewaarborgd;
- De eerste 25 uren zijn 'gratis' (fase 1), voor de volgende 18 uren (fase 2) geldt een eigen bijdrage (35%);
- Aan het project zijn zowel coaches als specialisten verbonden.

Ondernemers en erfeigenaren kunnen aan een traject 2.0 (1 mei 2023 tot medio 2026) deelnemen binnen de volgende kaders:

- Men heeft nog niet eerder deelgenomen;
- Men heeft eerder deelgenomen, maar nu is sprake van een ander hoofdthema;
- Men heeft eerder deelgenomen en wil een vervolg op hetzelfde hoofdthema. In dat geval dienen bij het eerste traject de uren van zowel fase 1 als fase 2 volledig benut te zijn.

Structurele inzet:

Naast verlenging tot 2026 hebben Provinciale Staten via een motie op 29 juni 2022 aangegeven dat het gewenst is dat ondernemers structureel gebruik kunnen maken van Plattelandscoaches.

Inmiddels heeft ook het ministerie van LNV Sociaal Economische Begeleiding (SEB) hoog op de agenda staan en wil ze een dergelijke ondersteuning landelijk financieren (zo blijkt ook uit de brief van 25 november 2022 van minister Adema). Voor de jaren 2023 en 2024 is alvast 64 miljoen euro vrijgemaakt. Over de invulling wordt intensief met zowel provincies als andere relevante partijen gesproken. De exacte invulling van het aanbod en de bijbehorende financiering is nog ongewis.

De provincie Utrecht onderhoudt nauw contact met het ministerie van LNV en stelt actief de ervaringen beschikbaar die met het project Plattelandscoaches zijn opgedaan. Vooralsnog blijft de provincie tot 2026 inzetten op de waardevolle ondersteuning van de Utrechtse agrarische ondernemers door Plattelandscoaches. Zodra het landelijke aanbod voldoende is uitgewerkt en van overeenkomstige kwaliteit als ons eigen aanbod, zal de provincie met het ministerie in overleg gaan. Wij zullen u hiervan op de hoogte houden.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen